Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

9. jaanuar 2025*

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Artikli 5 lõike 1 punkt c – Võimalikult väheste andmete kogumine – Artikli 6 lõige 1 – Isikuandmete töötlemise seaduslikkus – Soopõhise pöördumisvormeli ja sooidentiteedi andmed – Sõidupiletite internetimüük – Artikkel 21 – Õigus esitada vastuväiteid

Kohtuasjas C-394/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 21. juuni 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juunil 2023, menetluses

Mousse

versus

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL),

SNCF Connect,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu president K. Lenaerts esimese koja presidendi ülesannetes, Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz (ettekandja), kohtunikud M. L. Arastey Sahún, A. Kumin ja I. Ziemele,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikku menetlust ja 29. aprilli 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Mousse, esindajad: *avocat* E. Deshoulières ning *advocaten* Y. El Kaddouri, J. Heymans ja D. Holemans,

– SNCF Connect, esindajad: *avocats* E. Drouard, J.-J. Gatineau ja A. Ligot,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

– Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard, B. Dourthe ja B. Fodda,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar ja H. Kranenborg,

olles 11. juuli 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1, parandus ELT 2018, L 127, lk 3; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 5 lõike 1 punkti c, artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktide b ja f ning artikli 21 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühenduse Mousse ning Commission nationale de l'informatique et des libertés' (riiklik andmetöötluse ja vabaduste komisjon, CNIL, Prantsusmaa) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et viimane jättis rahuldamata Mousse'i vaide, mis puudutas äriühingu SNCF Connect poolt oma klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate andmete töötlemist sõidupiletite internetimüügil.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Isikuandmete kaitse üldmäärus

3 Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendustes 1, 4, 10, 47 ja 75 on märgitud:

„(1) Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel on põhiõigus. Euroopa Liidu põhiõiguste harta [edaspidi („harta“)] artikli 8 lõikes 1 ja [ELTL] artikli 16 lõikes 1 on sätestatud, et igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele.

[…]

(4) Isikuandmete töötlemine peaks olema mõeldud teenima inimesi. Õigus isikuandmete kaitsele ei ole absoluutne õigus, vaid seda tuleb kaaluda vastavalt selle ülesandele ühiskonnas ning tasakaalustada muude põhiõigustega vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele. Käesolevas määruses austatakse kõiki põhiõigusi ning peetakse kinni aluslepingutes sätestatud ja hartas tunnustatud põhimõtetest, eelkõige õigusest era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladuse austamisele, isikuandmete kaitsest, mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusest, sõna- ja teabevabadusest, ettevõtlusvabadusest, õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kultuurilisele, usulisele ja keelelisele mitmekesisusele.

[…]

(10) Selleks et tagada füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning kõrvaldada takistused isikuandmete liikumisel liidus, peaks füüsiliste isikute õiguste ja vabaduste kaitse selliste andmete töötlemisel olema kõigis liikmesriikides samal tasemel. Isikuandmete töötlemisel tuleks tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eeskirjade järjekindel ja ühtne kohaldamine kogu liidus. […]

[…]

(47) Töötlemise õiguslikuks aluseks võib olla vastutava töötleja (sealhulgas sellise vastutava töötleja, kellele võidakse isikuandmeid avaldada, või kolmanda isiku) õigustatud huvi, tingimusel et andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused ei ole tähtsamad, võttes arvesse andmesubjekti mõistlikke ootusi, mis põhinevad tema suhtel vastutava töötlejaga. Selline õigustatud huvi võib olemas olla näiteks siis, kui andmesubjekti ja vastutava töötleja vahel on asjakohane ja sobiv suhe, näiteks kui andmesubjekt on vastutava töötleja klient […]. Igal juhul tuleks õigustatud huvi olemasolu hoolikalt hinnata, sealhulgas seda, kas andmesubjekt võib andmete kogumise ajal ja kontekstis mõistlikkuse piires eeldada, et isikuandmeid võidakse sellel otstarbel töödelda. […] Pettuste vältimiseks rangelt vajalik isikuandmete töötlemine on samuti asjaomase vastutava töötleja õigustatud huvi. Isikuandmete töötlemist otseturunduse eesmärgil võib lugeda õigustatud huviga töötlemiseks.

[…]

(75) Erineva tõenäosuse ja tõsidusega ohud füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele võivad tuleneda isikuandmete töötlemisest, mille tulemusel võib tekkida füüsiline, materiaalne või mittemateriaalne kahju, eelkõige juhtudel, kui töötlemine võib põhjustada diskrimineerimist[…]“.

4 Määruse artikli 1 „Reguleerimisese ja eesmärgid“ lõikes 2 on sätestatud:

„Käesoleva määrusega kaitstakse füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi, eriti nende õigust isikuandmete kaitsele.“

5 Määruse artikli 2 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda.“

6 Määruse artiklis 4 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „isikuandmed“ – igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku […] kohta;

2) „isikuandmete töötlemine“ – isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, nagu kogumine, dokumenteerimine, […];

[…]

7) „vastutav töötleja“ – füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid; […]

[…]

11) andmesubjekti „nõusolek“ – vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega andmesubjekt kas avalduse vormis või selge nõusolekut väljendava tegevusega nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega;

[…]“.

7 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 „Isikuandmete töötlemise põhimõtted“ on ette nähtud:

„1. Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et

a) töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev („seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus“);

[…]

c) isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine“);

[…]“.

8 Üldmääruse artikli 6 „Isikuandmete töötlemise seaduslikkus“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil;

b) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;

c) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks;

d) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti või mõne muu füüsilise isiku eluliste huvide kaitsmiseks;

e) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks;

f) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid, eriti juhul kui andmesubjekt on laps.

[…]“.

9 Üldmääruse artiklis 13 „Teave, mis tuleb anda juhul, kui isikuandmed on kogutud andmesubjektilt“ on ette nähtud:

„1. Kui andmesubjektiga seotud isikuandmeid kogutakse andmesubjektilt, teeb vastutav töötleja isikuandmete saamise ajal andmesubjektile teatavaks kogu järgmise teabe:

[…]

c) isikuandmete töötlemise eesmärk ja õiguslik alus;

d) kui isikuandmete töötlemine põhineb artikli 6 lõike 1 punktil f, siis teave vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvide kohta;

[…]“.

10 Üldmääruse artikli 21 „Õigus esitada vastuväiteid“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Andmesubjektil on õigus oma konkreetsest olukorrast lähtudes esitada igal ajal vastuväiteid teda puudutavate isikuandmete töötlemise suhtes, mis toimub artikli 6 lõike 1 punkti e või f alusel, sealhulgas nendele sätetele tugineva profiilianalüüsi suhtes. Vastutav töötleja ei töötle isikuandmeid edasi, välja arvatud juhul, kui vastutav töötleja tõendab, et andmeid töödeldakse ülekaalukal õiguspärasel põhjusel, mis kaalub üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused, või õigusnõuete koostamise, esitamise või kaitsmise eesmärgil.“

Direktiiv 2004/113/EÜ

11 Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiivi 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega (ELT 2004, L 373, lk 37) artikli 1 kohaselt on selle direktiivi eesmärk kehtestada raamistik soolise diskrimineerimise vastu võitlemiseks seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega, et tagada meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine liikmesriikides.

Prantsuse õigus

12 6. jaanuari 1978. aasta seaduse nr 78-17 andmetöötluse, andmefailide ja isikuvabaduste kohta (*JORF*, 7.1.1978, lk 227) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artiklis 8 on sätestatud:

„I A. [CNIL] on sõltumatu haldusasutus.

I. Ta on riiklik järelevalveasutus [isikuandmete kaitse üldmääruse] tähenduses ja selle kohaldamisel. Ta täidab järgmisi ülesandeid:

[…]

2° Tagab, et isikuandmete töötlemine toimuks kooskõlas käesoleva seaduse sätetega ning teiste isikuandmete kaitset käsitlevate õigusnormidega, mis on ette nähtud õigus- ja haldusaktides, [liidu] õiguses ja [Prantsuse Vabariigi] võetud rahvusvaheliste kohustustega.

Selleks teeb [CNIL] järgmist:

[…]

d) käsitleb andmesubjekti, asutuse, organisatsiooni või ühenduse esitatud vaideid, petitsioone ja kaebusi, kontrollib ja uurib asjakohasel määral vaide sisu ning teavitab selle esitajat mõistliku aja jooksul uurimise käigust ja tulemusest, eelkõige juhul, kui on vajalik täiendav uurimine või kooskõlastamine muu järelevalveasutusega; […]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 SNCF Connect turustab oma veebisaidi ja -rakenduste kaudu raudteetranspordi sõidudokumente, nagu rongipiletid, abonemendid ja sooduskaardid. Ettevõtja kliendid on kohustatud sellel veebisaidil või -rakendustes sõidupileteid ostes andma teada, millist soopõhist pöördumisvormelit nad enda puhul eelistavad, märgistades lahtri „härra“ või „proua“.

14 Kuna Mousse leidis, et klientide soopõhise pöördumisvormeliga seotud andmete kogumise ja salvestamise tingimused ei vasta isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele, esitas ta CNILile SNCF Connecti vastu vaide. Vaide põhjendamiseks väitis Mousse, et nimetatud andmete kogumine ei vastanud üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktiga a kehtestatud seaduslikkuse põhimõttele, kuna see ei põhinenud ühelgi selle määruse artikli 6 lõikes 1 ette nähtud alustest. Lisaks väitis ta, et selline andmete kogumine rikub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis c sätestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet ning ka isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 13 tulenevaid läbipaistvuse ja teavitamise kohustusi.

15 CNIL asus 23. märtsi 2021. aasta otsuses seisukohale, et SNCF Connectile ette heidetud asjaoludega ei ole rikutud isikuandmete kaitse üldmääruses viidatud sätteid ning vaide uurimise menetlus tuleb lõpetada. Oma otsuse põhjendamiseks märkis CNIL, et põhikohtuasjas kõne all olevate andmete töötlemine on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti b kohaselt seaduslik, sest see on asjaomase transporditeenuse osutamise lepingu täitmiseks vajalik. Lisaks märkis CNIL, et arvestades andmete töötlemise eesmärke, oli see kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega, kuna kliendi poole isikustatud viisil ning soopõhise tervitusvormeli abil pöördumine vastab kaubandus-, tsiviil- ja haldussuhtluse valdkonnas tunnustatud tavale.

16 Mousse esitas 21. mail 2021 CNILi selle otsuse peale tühistamiskaebuse Conseil d’État’le (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), mis on eelotsusetaotluse esitanud kohus. Mousse väidab oma kaebuses eelkõige, et kohustus märkida internetipõhise ostu sooritamisel nimetus „härra“ või „proua“ ei vasta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud seaduslikkuse põhimõttele ega artikli 5 lõike 1 punktis c sätestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, kuna see märge ei ole vajalik transporditeenuste osutamise lepingu täitmiseks ega SNCF Connecti õigustatud huvi seisukohast. Asjaolu, et kaubandussuhtluses kasutatakse selliseid nimetusi, ei ole piisav, et muuta vastav kohustus vajalikuks. Viimasena väidab ta, et selline kohustus rikub õigust reisida oma soopõhise pöördumisvormeli eelistuse kohta andmeid esitamata, õigust eraelu puutumatusele ja vabadust määratleda vabalt oma sooväljendust ning tekitab diskrimineerimise ohu. Mis puudutab nende riikide kodanikke, kus soo kohta märget tehes esineb valikvariant „neutraalne“, siis ei vasta osutatud märge tegelikkusele ning sellega võidakse muu hulgas rikkuda nende liikumisvabadust, mis on liidu õigusega tagatud.

17 CNIL palub jätta kaebus rahuldamata, väites, et soopõhise pöördumisvormeliga seotud andmete töötlemist võib samuti pidada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f alusel SNCF Connecti õigustatud huvi seisukohalt vajalikuks ning andmesubjektid võivad – lähtudes oma konkreetsest olukorrast – kasutada neile üldmääruse artikliga 21 tagatud õigust esitada vastuväiteid.

18 Selles kontekstis palub eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige selgitada, kas põhikohtuasjas kõne all olevate andmete töötlemise vajalikkuse hindamisel võib arvesse võtta kaubandus-, tsiviil- ja haldussuhtluse valdkonnas tunnustatud tavasid, nii et klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistusi puudutavate selliste andmete kogumine, mis piirdub nimetusega „härra“ või „proua“, võib olla seaduslik ja kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab ka küsimuse, kas selleks, et hinnata klientide soopõhise pöördumisvormeli andmete kohustusliku kogumise ja sellele järgneva töötlemise vajalikkust – samas kui osa kliente leiab, et nad ei kuulu kummagi nimetuse alla –, tuleb võtta arvesse, et need kliendid võivad pärast seda, kui nad on pakutava teenuse saamiseks vastutavale töötlejale kõnealused andmed esitanud, kasutada õigust esitada oma konkreetsest olukorrast lähtudes nende andmete kasutamisele isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 21 tähenduses vastuväiteid.

19 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas selleks, et hinnata isikuandmete kogumise asjakohasust, olulisust ja piiratust sellega, mis on vajalik [isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti c] tähenduses, ning nende töötlemise vajalikkust [isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktide b ja f] tähenduses, võib arvesse võtta tsiviil-, kaubandus- ja haldusalases suhtluses üldiselt käibel olevaid tavasid, mistõttu klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate andmete kogumist, mis piirdub märgetega „härra“ ja „proua“, võib lugeda vajalikuks, ilma et seda takistaks võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte?

2. Kas selleks, et hinnata klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate andmete kohustusliku kogumise ja töötlemise vajalikkust – samas kui teatavad kliendid leiavad, et nad ei kuulu kummagi nimetuse alla ning et neid puudutavas osas ei ole nende andmete kogumine oluline –, tuleb võtta arvesse, et need kliendid võivad pärast seda, kui nad on pakutava teenuse saamiseks vastutavale töötlejale kõnealused andmed esitanud, kasutada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 21 alusel õigust esitada nende andmete kasutamisele ja säilitamisele vastuväiteid, tuginedes oma konkreetsele olukorrale?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

20 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkte b ja f koostoimes selle määruse artikli 5 lõike 1 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et transpordiettevõtja klientide soopõhist pöördumisvormelit puudutavate isikuandmete töötlemist, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine kliendi sooidentiteedi alusel, võib pidada vajalikuks lepingu täitmiseks selle punkti b tähenduses või vajalikuks vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi seisukohast selle punkti f tähenduses.

Sissejuhatavad märkused

21 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärk, mis nähtub üldmääruse artiklist 1 ning põhjendustest 1 ja 10, on eelkõige tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste ning eelkõige nende õiguse eraelu puutumatusele kõrgetasemeline kaitse, kui töödeldakse neid isikuid puudutavaid isikuandmeid, mida kaitsevad harta artikli 8 lõige 1 ja ELTL artikli 16 lõige 1 (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Schrems (andmete edastamine laiale üldsusele), C-446/21, EU:C:2024:834, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 Vastavalt osutatud eesmärgile peab igasugune isikuandmete töötlemine olema kooskõlas määruse artiklis 5 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtetega ja vastama määruse artiklis 6 loetletud seaduslikkuse tingimustele (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis a on nõutud, et isikuandmete töötlemisel tagataks, et töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev.

24 Määruse artikli 5 lõike 1 punkti c kohaselt, milles on sätestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte, peavad need andmed olema ka asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt. See põhimõte on proportsionaalsuse põhimõtte väljendus (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Schrems (andmete edastamine laiale üldsusele), C-446/21, EU:C:2024:834, punktid 49 ja 50 ning seal viidatud kohtupraktika).

25 Seoses töötlemise seaduslikkuse tingimustega on Euroopa Kohus otsustanud, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimene lõik näeb ette ammendava ja piirava loetelu juhtudest, mil isikuandmete töötlemist saab pidada seaduslikuks. Selleks et isikuandmete töötlemist saaks pidada seaduslikuks, peab töötlemine seega kuuluma mõne selles sättes ette nähtud juhtumi alla (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti a kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik ainult juhul, kui andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil. Kui sellist nõusolekut ei ole antud või seda ei ole antud vabatahtlikult, konkreetselt, teadlikult ja ühemõtteliselt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 11 tähenduses, on selline töötlemine siiski põhjendatud juhul, kui see vastab mõnele selle määruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktides b–f nimetatud vajadusele (vt selle kohta 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punktid 91 ja 92).

27 Selles kontekstis tuleb viimati nimetatud sättes ette nähtud põhjendusi osas, milles need võimaldavad ilma andmesubjekti nõusolekuta toimuva isikuandmete töötlemise seaduslikuks muuta, tõlgendada kitsalt (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Nii on Euroopa Kohus märkinud, et juhul, kui on võimalik tuvastada, et isikuandmete töötlemine on mõne isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktides b–f ette nähtud põhjenduse seisukohast vajalik, ei ole vaja kindlaks teha, kas see töötlemine kuulub ka mõne teise sellise põhjenduse alla. Sellega seoses olgu täpsustatud, et esitatud põhjenduse aluseks olev vajalikkuse nõue ei ole täidetud, kui selle andmetöötlusega taotletavat eesmärki oleks mõistlikult

võimalik sama tõhusalt saavutada muude vahenditega, mis riivavad vähem andmesubjektide põhiõigusi, eelkõige harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, kuivõrd selliste andmete kaitse põhimõtte erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda sellega, mis on tingimata vajalik (vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid), C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 94).

29 Lõpuks tuleb täpsustada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 13 lõike 1 punkti c kohaselt teeb vastutav töötleja juhul, kui isikuandmeid kogutakse andmesubjektilt, andmesubjektile teatavaks, mis on isikuandmete töötlemise eesmärk ja õiguslik alus (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Käesoleval juhul tuleb märkida, et vaidlust ei ole selles, et soopõhist pöördumisvormelit, mis vastab mees- või naissoo identiteedile, võib kvalifitseerida „isikuandmeteks“, kui see on seotud tuvastatud isikuga isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 1 tähenduses, ning et neid andmeid „töödeldakse“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 2 tähenduses, kui SNCF Connect kogub ja registreerib neid sõidupiletite internetimüügi kontekstis. Järelikult kuulub selline töötlemine, mis pealegi on automatiseeritud, üldmääruse artikli 2 lõike 1 kohaselt üldmääruse esemelisse kohaldamisalasse.

31 Lisaks põhineb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus kahel eeldusel: esiteks toimub põhikohtuasjas kõne all olev andmetöötlus ilma andmesubjekti nõusolekuta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 11 ja artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti a tähenduses ning teiseks ei ole töötlemine vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti c tähenduses. Esitatud küsimus puudutab seega üksnes seda, kas põhikohtuasjas kõne all oleva andmetöötluse raames on võimalik tugineda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktides b ja f nimetatud põhjendustele.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkt b

32 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkt b näeb ette, et isikuandmete töötlemine on seaduslik juhul, kui see on „vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele“.

33 Selleks et isikuandmete töötlemist saaks pidada lepingu täitmiseks vajalikuks selle sätte tähenduses, peab see olema objektiivselt vältimatu niisuguse eesmärgi saavutamiseks, mis on andmesubjekti kasuks tehtava lepingulise sooorituse lahutamatu osa. Vastutav töötleja peab seega suutma tõendada, mil moel ei oleks lepingu põhieesmärki võimalik ilma kõnealuse töötlemiseta saavutada (12. septembri 2024. aasta kohtuotsus HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, punkt 43 ning seal viidatud kohtupraktika).

34 Asjaolul, et sellist töötlemist on lepingus mainitud või et see on lepingu täitmisel üksnes kasulik, ei ole selles osas iseenesest tähtsust. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktis b ette nähtud põhjenduse kohaldamisel on määrav see, et isikuandmete töötlemine vastutava töötleja poolt on vastutava töötleja ja andmesubjekti vahel sõlmitud lepingu

nõuetekohaseks täitmiseks väga oluline, ning seega see, et puuduvad muud teostatavad ja vähem sekkuvad lahendused (12. septembri 2024. aasta kohtuotsus HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, punkt 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

35 Kui leping koosneb mitmest teenusest või sama teenuse mitmest eraldiseisvast elemendist, mida saab osutada üksteisest sõltumatult, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti b kohaldatavust hinnata iga teenuse kontekstis eraldi (4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 100).

36 Käesoleval juhul on selge, et põhikohtuasjas kõne all oleva lepingu peamine eesmärk on osutada klientidele raudteeveoteenust. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on põhikohtuasjas kõne all oleva andmetöötluse eesmärk kliendiga peetava kaubandussuhtluse isikustamine vastavalt selles valdkonnas üldtunnustatud tavale.

37 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 42 sisuliselt märkis, võib kaubandussuhtlus olla asjaomase lepingulise soorituse lahutamatu osa, sest sellise raudteeveoteenuse osutamine hõlmab üldjuhul kliendiga suhtlemist, et saata talle pilet elektroonilisel teel, tema teavitamiseks vastavat reisi puudutavatest muudatustest ja suhtluseks müügijärgse teeninduse osana. Selline suhtlemine võib nõuda teatavatest tavadest kinnipidamist ja hõlmata muu hulgas viisakusvormelite kasutamist, et näidata asjaomase ettevõtja austust oma kliendi vastu ja säilitada seeläbi selle ettevõtja maine.

38 Siiski ei pea selline suhtlemine tingimata olema asjaomase kliendi soo alusel isikustatud. Kohtupraktika kohaselt ei ole sisu isikustamine kliendile teenuste pakkumiseks vajalik, kui vastavaid teenuseid võib vajaduse korral osutada samaväärse alternatiivina, mis ei hõlma sellist isikustamist, mistõttu ei ole isikustamine objektiivselt vältimatu, et saavutada eesmärk, mis on nende teenuste lahutamatu osa (vt selle kohta 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 102).

39 Põhikohtuasjas kõne all olevate teenustega seoses olgu märgitud, et kaubandussuhtluse isikustamine, mis põhineb isiku eeldataval sooidentiteedil vastavalt soopõhisele pöördumisvormelile, ei tundu olevat ei objektiivselt vältimatu ega oluline, et asjaomase lepingu nõuetekohane täitmine oleks käesoleva kohtuotsuse punktides 33 ja 34 viidatud kohtupraktika tähenduses võimalik.

40 Nimelt näib olevat võimalik ja vähem sekkuv lahendus, et asjaomane ettevõtja otsustab nende klientide puhul, kes ei soovi oma soopõhise pöördumisvormeli eelistust märkida, või kõigi klientide puhul üldiste ja kõikehõlmavate viisakusvormelite kasutamise kasuks, mis ei ole seotud klientide eeldatava sooidentiteediga. Lisaks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 49 ja 50 märkis, näib – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, et SNCF Connect juba kasutab selliseid vormeleid ja et lisaks ei mõjuta ebaõige soopõhise pöördumisvormeli kasutamine asjaomaste transporditeenuste osutamist, mis kinnitab, et põhikohtuasjas kõne all olev andmetöötlus ei ole lepingu peamise eseme täitmiseks objektiivselt vältimatu.

41 Selles kontekstis tuleb veel täpsustada, et SNCF Connect väitis kohtuistungil, et põhikohtuasjas kõne all oleval andmetöötlusel on teinegi eesmärk, nimelt öörongide transporditeenuste kohandamine, mille puhul reserveeritakse vagunid sama sooidentiteediga isikutele, ja puudega reisijate abistamiseks. SNCF Connecti sõnul võib transporditeenuste kohandamise eesmärk tingida asjaomaste klientide soolise identiteedi tundmist.

42 Nimetatud teine eesmärk ei saa siiski õigustada asjaomase ettevõtja kõigi klientide, sealhulgas ka päevasel ajal reisivate või puueteta klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate andmete süstemaatilist ja üldist töötlemist. Nimelt on selline töötlemine ebaproportsionaalne ja seetõttu vastuolus võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega, millele on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 24, kuna see oleks võinud piirduda andmetega, mis puudutavad ainult nende klientide sooidentiteeti, kes soovivad reisida öörongiga või saada puude tõttu individuaalset abi.

43 Seega tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkte b ja f koostoimes selle määruse artikli 5 lõike 1 punktiga c tõlgendada nii, et transpordiettevõtja klientide soopõhist pöördumisvormelit puudutavate isikuandmete töötlemine, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine kliendi sooidentiteedi alusel, ei näi olevat lepingu nõuetekohaseks täitmiseks objektiivselt vältimatu või väga oluline ning järelikult ei saa seda pidada lepingu täitmiseks vajalikuks.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkt f

44 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkt f näeb ette, et isikuandmete töötlemine on seaduslik juhul, kui see on „vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid, eriti juhul kui andmesubjekt on laps“.

45 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on osutatud sättes ette nähtud kolm kumulatiivset tingimust, mis peavad olema täidetud selleks, et isikuandmete töötlemine oleks seaduslik: esiteks peab vastutaval töötlejal või kolmandal isikul olema õigustatud huvi, teiseks peab isikuandmete töötlemine olema selle õigustatud huvi elluviimiseks vajalik ja kolmandaks ei tohi andmekaitse subjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi üles kaaluda (4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 106, ning 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punkt 37).

46 Mis esiteks puudutab õigustatud huvi teenimise tingimust, siis tuleb täpsustada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 13 lõike 1 punkti d kohaselt peab vastutav töötleja hetkel, mil andmesubjektilt kogutakse temaga seotud isikuandmeid, talle teatavaks tegema, milliseid õigustatud huve taotletakse, kui töötlemine põhineb selle määruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktil f. Kuna isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole mõistet „õigustatud huvi“ määratletud, võib põhimõtteliselt pidada õiguspäraseks suurt hulka huve. Eelkõige ei ole see mõiste piiratud seadusega sätestatud ja kindlaks määratud huvidega (vt selle kohta 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise üldtingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 107, ja 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, punktid 38, 40 ja 41 ning seal viidatud kohtupraktika).

47 Nii nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusest 47, et selline õigustatud huvi võib olemas olla näiteks siis, kui andmesubjekti ja vastutava töötleja vahel on asjakohane ja sobiv suhe, näiteks kui andmesubjekt on vastutava töötleja klient.

48 Mis teiseks puudutab tingimust, et isikuandmete töötlemine peab olema taotletava õigustatud huvi elluviimiseks vajalik, siis arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 28 meelde tuletatud kohtupraktikat, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas õigustatud huvi andmete töötlemise vastu on mõistlikult võimalik sama tõhusalt saavutada muude vahenditega, mis riivavad andmesubjektide põhiõigusi ja -vabadusi vähem, selline töötlemine aga peab toimuma selle õigustatud huvi saavutamiseks rangelt vajaliku piires.

49 Selles kontekstis tuleb samuti meelde tuletada, et töötlemise vajalikkuse tingimust tuleb analüüsida koostoimes isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis c sätestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega, mille kohaselt peavad isikuandmed olema asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on nende töötlemise eesmärgi seisukohalt vajalik (12. septembri 2024. aasta kohtuotsus HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, punkt 52 ning seal viidatud kohtupraktika).

50 Mis kolmandaks puudutab tingimust, et andmekaitse subjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused ei tohi üles kaaluda vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et see eeldab vastanduvate õiguste ja huvide kaalumist, mis sõltub põhimõtteliselt konkreetse juhtumi konkreetsetest asjaoludest, ning järelikult on see kaalumine eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne, kel tuleb seejuures neid konkreetseid asjaolusid arvesse võtta. Lisaks, nagu nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusest 47, võivad andmesubjekti huvid ja põhiõigused kaaluda üles vastutava töötleja huvid eelkõige juhul, kui isikuandmeid töödeldakse olukorras, kus andmesubjektil ei ole mõistlik sellist töötlemist eeldada (vt selle kohta 12. septembri 2024. aasta kohtuotsus HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, punktid 53 ja 54 ning seal viidatud kohtupraktika).

51 Kuigi käesoleval juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne lõplikult kindlaks teha, kas põhikohtuasjas kõne all oleva isikuandmete töötlemise puhul on käesoleva kohtuotsuse punktis 45 osutatud kolm tingimust täidetud, võib Euroopa Kohus eelotsusetaotlusele vastates esitada täpsustusi, mis annavad eelotsusetaotluse esitanud kohtule otsuse tegemisel juhised (vt analoogia alusel 12. septembri 2024. aasta kohtuotsus HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, punkt 55 ning seal viidatud kohtupraktika).

52 Mis puudutab esimest tingimust, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 46, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas SNCF Connect on põhikohtuasjas kõne all olevate andmete kogumise etapis andnud oma klientidele vastavalt üldmääruse artikli 13 lõike 1 punktile d õigustatud huvist teada. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 58 märkis, kohustab see säte teavitama asjaomaseid isikuid taotletavast õigustatud huvist vahetult andmete kogumise ajal, sest vastasel juhul ei saa andmete kogumine olla selle määruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f alusel õigustatud. Euroopa Kohtu kasutuses olev toimik ei võimalda hinnata, kas seda nõuet on põhikohtuasjas järgitud.

53 Sellega seoses tuleb täpsustada, et SNCF Connect viitas oma kirjalikes seisukohtades kaubandusliku otseturunduse eesmärgile, mis võib muuta suhtluse isikustamise ja sellest tulenevalt põhikohtuasjas kõne all olevate andmete töötlemise vajalikuks.

54 Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduse 47 viimase lause kohaselt võib isikuandmete töötlemist otseturunduse eesmärgil lugeda õigustatud huviga töötlemiseks. Sellises kontekstis võib reklaami isikustamist otseturundusega samastada (vt analoogia alusel 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise tüüptingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 115).

55 Mis puudutab teist tingimust, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 48, siis näib – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, et kaubandussuhtluse isikustamine võib piirduda klientide ees- ja perekonnanime töötlemisega, kuna nende soopõhise pöördumisvormeli eelistus ja/või sooidentiteet on teave, mis ei ole selles kontekstis rangelt vajalik, arvestades eelkõige võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet.

56 SNCF Connect ja Prantsuse valitsus väidavad oma kirjalikes seisukohtades, et isikuandmete töötlemise vajalikkuse hindamisel tuleb võtta arvesse iga liikmesriigi tavasid ja sotsiaalseid käitumisjooni, eelkõige selleks, et säilitada keeleline ja kultuuriline mitmekesisus, millele on viidatud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 4. Siiski tuleb ühelt poolt märkida, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktis f ei ole ette nähtud, et sellise töötlemise vajalikkuse hindamisel tuleb tavasid ja sotsiaalseid käitumisjooni arvesse võtta, kusjuures olgu täpsustatud, et seda artiklit tuleb tõlgendada kitsalt, nagu on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 27.

57 Teiselt poolt ei näi mitmekesisust kahjustavat see, kui asjaomaste klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust või sooidentiteeti puudutavaid andmeid ei töödelda. Nagu nimelt nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 40, on vastutaval töötlejal võimalik neid tavasid ja sotsiaalseid maneere järgida, kasutades klientide puhul, kes ei soovi oma soopõhise pöördumisvormeli eelistust märkida, või kõigi klientide puhul üldisi ja kõikehõlmavaid viisakusvormeleid, mis ei ole seotud klientide sooidentiteediga, mistõttu SNCF Connecti ja Prantsuse valitsuse esitatud väide ei saa mingil juhul olla edukas.

58 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 50 nimetatud kolmandat tingimust ja vastanduvate õiguste ja huvide, see tähendab ühelt poolt vastutava töötleja ja teiselt poolt andmesubjekti õiguste ja huvide kaalumist, siis tuleb eelkõige arvesse võtta seda, mida on andmesubjektil mõistlik eeldada, töötlemise ulatust ning selle mõju andmesubjektile (4. juuli 2023. aasta kohtuotsus Meta Platforms jt (suhtlusvõrgustiku kasutamise üldtingimused), C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 116).

59 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 70 sisuliselt märkis, ei saa transpordiettevõtja klient – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist – eeldada, et sõidupileti ostmise käigus töötleb see ettevõtja tema soopõhise pöördumisvormeli või sooidentiteedi andmeid. Nii on see eelkõige juhul, kui andmete töötlemine toimuks üksnes otseturunduse eesmärgil.

60 Otseturundusega seotud õigustatud huvi ei saa mingil juhul olla kaalukam, kui esineb andmesubjekti põhiõiguste ja -vabaduste rikkumise oht. Nimelt, nagu nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusest 75, võib isikuandmete töötlemisest, mille tulemusel võib tekkida

füüsiline, materiaalne või mittemateriaalne kahju, tuleneda eri tõenäosuse ja tõsidusega oht füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele, eelkõige juhul, kui selline töötlemine võib põhjustada diskrimineerimist.

61 Selles kontekstis on eelkõige eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas on olemas sooidentiteedi alusel diskrimineerimise oht, millele viitab Mousse, arvestades eelkõige direktiivi 2004/113, millega rakendatakse meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtet seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja nende pakkumisega.

62 Sellega seoses tuleb täpsustada, et kõnealuse direktiivi kohaldamisala ei saa taandada üksnes diskrimineerimisele, mis tuleneb isiku soolisest kuuluvusest. Arvestades direktiivi eesmärki ja sellega kaitstavate õiguste laadi, on see direktiiv kohaldatav ka diskrimineerimisele, mis tuleneb isiku sooidentiteedi muutmisest (vt analoogia alusel 27. aprilli 2006. aasta kohtuotsus Richards, C-423/04, EU:C:2006:256, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Järelikult tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f koostoimes selle määruse artikli 5 lõike 1 punktiga c tõlgendada nii, et veoettevõtja klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate isikuandmete töötlemist, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine klientide sooidentiteedi alusel, ei saa pidada vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvide seisukohast vajalikuks, kui:

– nende andmete kogumisel ei ole kliendile õigustatud huvist teada antud või

– selline töötlemine ei ole toimunud vastava õigustatud huvi elluviimiseks rangelt vajaliku piires või

– kõiki tähtsust omavaid asjaolusid arvestades võivad kliendi põhiõigused ja -vabadused olla asjaomase õigustatud huvi suhtes kaalukamad eelkõige juhul, kui arvestada sooidentiteedi alusel diskrimineerimise ohtu.

64 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkte b ja f koostoimes üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et

– transpordiettevõtja klientide soopõhist pöördumisvormelit puudutavate isikuandmete töötlemine, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine kliendi sooidentiteedi alusel, ei näi olevat lepingu nõuetekohaseks täitmiseks objektiivselt vältimatu või väga oluline ning järelikult ei saa seda pidada lepingu täitmiseks vajalikuks;

– veoettevõtja klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate isikuandmete töötlemist, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine klientide sooidentiteedi alusel, ei saa pidada vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvide seisukohast vajalikuks, kui:

  – nende andmete kogumisel ei ole kliendile õigustatud huvist teada antud või

  – selline töötlemine ei ole toimunud vastava õigustatud huvi elluviimiseks rangelt vajaliku piires või

– kõiki tähtsust omavaid asjaolusid arvestades võivad kliendi põhiõigused ja -vabadused olla asjaomase õigustatud huvi suhtes kaalukamad, eelkõige juhul, kui arvestada sooidentiteedi alusel diskrimineerimise ohtu.

Teine küsimus

65 Teise eelotsuse küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f tuleb tõlgendada nii, et selleks, et hinnata isikuandmete töötlemise vajalikkust selle sätte tähenduses, tuleb arvesse võtta asjaolu, et andmesubjektil võib selle määruse artikli 21 alusel olla õigus esitada vastuväiteid.

66 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 21 lõige 1 näeb ette, et andmesubjektil on õigus oma konkreetsest olukorrast lähtudes esitada igal ajal vastuväiteid teda puudutavate isikuandmete töötlemise suhtes, mis toimub selle määruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti e või f alusel, sealhulgas nendele sätetele tugineva profiilianalüüsi suhtes. Vastutav töötleja ei töötle isikuandmeid edasi, välja arvatud juhul, kui ta tõendab, et töödeldakse mõjuval õiguspärasel põhjusel, mis kaalub üles andmesubjekti huvid ning õigused ja vabadused, või õigusnõuete koostamise, esitamise või kaitsmise eesmärgil.

67 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 21 kohaldatavus ja seega võimalik vastuväite esitamise õiguse olemasolu eeldavad seaduslikku töötlemist, mis käesoleval juhul põhineb selle määruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktil f. Selleks et selline töötlemine oleks seaduslik, peab see vastama käesoleva kohtuotsuse punktis 48 nimetatud range vajalikkuse tingimusele.

68 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 80 ja 82 märkis, tuleneb asjaomaste sätete sõnastusest ja ülesehitusest, et vastuväidete esitamise õigust ei saa põhikohtuasjas kõne all olevate isikuandmete töötlemise seaduslikkuse ja eelkõige vajalikkuse hindamisel arvesse võtta.

69 Seda tõlgendust kinnitab isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärk, milleks üldmääruse põhjendust 10 arvestades on tagada isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kõrgetasemeline kaitse. Mis tahes muu tõlgendus nõrgendaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punktis f sätestatud nõudeid, laiendades asjaomase töötlemise seaduslikkuse aluseid, samas kui seda sätet tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 27 viidatud kohtupraktikat arvestades tõlgendada kitsalt.

70 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f tuleb tõlgendada nii, et selleks, et hinnata isikuandmete töötlemise vajalikkust selle sätte tähenduses, ei tule arvesse võtta asjaolu, et andmesubjektil võib selle määruse artikli 21 alusel olla õigus esitada vastuväiteid.

Kohtukulud

71 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkte b ja f koostoimes üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktiga c**

   tuleb tõlgendada nii, et

   – **transpordiettevõtja klientide soopõhist pöördumisvormelit puudutavate isikuandmete töötlemine, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine kliendi sooidentiteedi alusel, ei näi olevat lepingu nõuetekohaseks täitmiseks objektiivselt vältimatu või väga oluline ning järelikult ei saa seda pidada lepingu täitmiseks vajalikuks;**

   – **veoettevõtja klientide soopõhise pöördumisvormeli eelistust puudutavate isikuandmete töötlemist, mille eesmärk on kaubandussuhtluse isikustamine klientide sooidentiteedi alusel, ei saa pidada vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvide seisukohast vajalikuks, kui:**

     – **nende andmete kogumisel ei ole kliendile õigustatud huvist teada antud või**

     – **selline töötlemine ei ole toimunud vastava õigustatud huvi elluviimiseks rangelt vajaliku piires või**

     – **kõiki tähtsust omavaid asjaolusid arvestades võivad kliendi põhiõigused ja -vabadused olla asjaomase õigustatud huvi suhtes kaalukamad, eelkõige juhul, kui arvestada sooidentiteedi alusel diskrimineerimise ohtu.**

2. **Määruse 2016/679 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu punkti f**

   tuleb tõlgendada nii, et

   selleks, et hinnata isikuandmete töötlemise vajalikkust selle sätte tähenduses, ei tule arvesse võtta asjaolu, et andmesubjektil võib selle määruse artikli 21 alusel olla õigus esitada vastuväiteid.

Allkirjad